

ТЕОРІЯ МОВИ

К. О. Балакірєв (Луганськ)

УДК 81'27:004.738.5

**КУЛЬТУРНО ОРІЄНТОВАНЕ СПІЛКУВАННЯ
В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРИ ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ
ІНТЕНСИФІКАЦІЇ
ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ КУЛЬТУР**

Серед різних способів і засобів спілкування виділяють глобальну мережу Інтернет. „Завдяки розвитку науки й техніки саме Інтернет став одним з найкращих засобів знаходження інформації, спілкування та відпочинку. Він розвивається досить стрімко та проникає в усі сфери життєдіяльності людини” [Карп’як 2010: 211 – 212].

В Інтернеті циркулює величезна кількість ресурсів наукового, освітнього, розважального характеру, яка постійно зростає. Разом з цим збільшується кількість незручностей, зокрема пов’язаних з тим, що матеріали публікують різними мовами, що, за словами Н. Розіної „є бар’єром для поширення наукової, технічної та іншої інформації, для взаємодії людського суспільства, соціальних й економічних контактів” [Розина 2005: 13 – 14].

У цій статті розглянемо особливості віртуального спілкування через призму англо-, україно-, япономовних картин світу, оскільки ці культури географічно можна вважати рівновіддаленими. Японська мова також є однією з найпоширеніших мов Інтернету після англійської. Нею спілкуються близько 10% від загальної кількості користувачів Мережі [Японский].

Функціонуванню національних культур, зокрема й мови, та їхній взаємодії в полікультурному просторі, проблемам етикетного спілкування присвячено значну кількість праць (П. Джонсон, К. Келлерман, О. Мізутані, Н. Формановська, М. Алпатов, П. Браун та С. Левінсон, Р. Вердербер, С. Виноградов та ін.). Дослідження світу електронного спілкування представлено в працях Дж. Шулера, С. Хантінгтона, М. Кронгауза, О. Галичкіної, Н. Філіппової, О. Жичкіної, О. Борзенко й багатьох інших сучасних дослідників.

З появою Інтернету ми стали говорити про віртуальну реальність – „штучно створене комп’ютерними засобами середовище, у яке можна проникати, змінюючи його з середини, спостерігаючи трансформації й переживаючи при цьому реальні відчуття” [Трахтенберг 2007: 124].

„Саме в Інтернеті, на думку дослідників, зникають усі фундаментальні обмеження, які перешкоджають будувати „рай на землі”, тому ніщо не перешкоджає створенню сфери, у якій система владних стосунків, породжена цими обмеженнями, буде подолана й емігрована” [Антипкина 2010: 82].

Разом з тим, існують проблеми на шляху цього „будівництва”. Висвітлення причин деяких із них та їхньої природи є головною метою цієї статті. Для цього необхідно вирішити такі завдання:

- коротко охарактеризувати Інтернет як нову соціокультурну ситуацію;
- проаналізувати всі можливі типології культур і на основі цих типологій виявити риси, що сприяють конструктивному міжкультурному діалогу або ж спричиняють конфліктність у міжкультурному спілкуванні;
- проаналізувати глобальні соціокультурні процеси й тенденції сьогодення та спробувати пов’язати їх причинно-наслідковими зв’язками з конструктивним чи деструктивним міжкультурним діалогом;
- розглянути проблеми, пов’язані з індивідами (конкретними людьми чи окремими культурами).

„Національні культури використовують у своїй еволюції світову культуру як критерій загальнолюдських цінностей, що не дозволяє їм замикатися у вузьконаціональні рамки й дає шанс виходити на широкий простір загальнолюдської культури... Однією з форм міжкультурної взаємодії є міжкультурний діалог, який являє собою полісмысловий феномен, що реалізує потребу в спілкуванні з культурою, її звичаями, традиціями, їхніми носіями. Динаміку міжкультурного діалогу визначає основне протиріччя, яке полягає в боротьбі двох тенденцій: потребі реалізації індивідуальності й нівелювання в межах глобалізації” [Добычина 2010: 113]. Саме це, на нашу думку, є джерелом проблем культурно-орієнтованого спілкування в мережі Інтернет, саме за таких умов питання формування конструктивної міжкультурної взаємодії набуває, напевно, першочергової актуальності, лише розв’язавши яке можна говорити про принципи толерантності та взаємного збагачення культур.

Проблема 1. Інтернет як новий соціокультурний простір являє собою „субкультурний симбіоз цінностей, несумісних одна з одною”. Специфіка її в тому, що „в багатьох країнах традиційних культур, відбувається духовна інтервенція, яка імпортує „зразки” ідеалів, що не відповідають моральному, етикетному, естетичному способу життя, підриваючи моральне здоров’я та безпеку суспільства” [Волова 2010: 45].

Проблема 2. Зіткнення типів культур унаслідок формування транслокальної культури як нового культурного виміру.

Інтернет і глобалізація загалом сприяли збільшенню не лише типів і способів комунікації, але й типів культур. Ідеться про формування так званої „транслокальної культури” [Лисаковский 2003: 41 – 46], процес формування якої знаходиться на початковій стадії, але являє собою не меншою мірою „таку саму реальність, якою є локальні культурні утворення” [Беломоева 2010: 34]

Транслокальна культура, яка за її природою космополітична, передбачає уніфікацію, стандартизацію культур. З цим пов'язані „нові соціокультурні ризики, незнайомі до цього людству” [Там само: 35], оскільки стандартизації підлягають два типи культур: етнічні – найбільш закриті для взаємодій і контактів, та національні – „молодші, багатолікі, професійні, більш сприйнятливі до взаємодії й більш готові до продуктивних контактів” [Там само].

„Нормальна життєдіяльність національних культур в умовах глобалізації неможлива без урахування культурних традицій народу, збереження й розвитку унікальності його культури, цивілізаційної й національної різноманітності. Будь-яке культурне середовище... бере свої сили з культурних традицій і досягає свого розвитку в контактах з іншими культурами” [Клюкіна 2010: 126].

Саме ці контакти можуть бути погано налагодженими або порушуватися через типи самих культур, напр., культури відрізняються за тим, наскільки багато значень вкладено в мову та скільки значень залежить від контексту комунікації.

У культурах з низьким рівнем контексту, типу Північної Європи чи США, значення міститься у власне повідомленнях, тобто, спілкуючись, люди відразу викладають суть. У культурах з високим рівнем контексту, наприклад, в азіатських країнах, значення повідомлення ґрунтується на фізичному й соціальному контексті й передається опосередковано. Мовець очікує, що співбесідник зрозуміє приховані натяки. Саме через порушення, неспрацьовування цих очікувань часто трапляються непорозуміння між представниками двох типів культур [Вердербер 2003: 52].

Окрім того, в етнічних і національних культурах в умовах глобалізації чітко виявленою є категорія „своє коло”, а точніше протиставлення „своїх” „чужим”. Важливе значення має система цінностей, притаманних кожній культурі. Власне істинними вважають лише „свої” цінності, при цьому суспільство „встановлює для своїх членів норми, правила й закони, що регулюють поведінку” [Доценко 1997: 68 – 69]. Для японської культури взагалі є характерним сприйняття світу через призму двох категорій „uchi” (свій простір) та „soto” (чужий простір). Своє – завжди позитивне, чуже – негативне (Див. [Алпатов 2007]). Англійська мова слугує для спілкування з „чужими”, з іноземцями; для спілкування зі „своїми” існує значна кількість *діалектів* японської мови.

З проблемою зіткнення культур і розподілу на „своїх” та „чужих” пов'язана більш гостра проблема етнічної стереотипізації, яка може призвести до упередженості й дискримінації. Крім того, стереотипи часто провокують такі явища як расизм, сексизм та ін. [Вердербер 2003: 37].

Представники західних культур, наприклад, в Азії поводяться менш цивілізовано, ніж українці або росіяни. Дослідники пояснюють це тим,

що „потаємною мрією європейця є повне знеособлення всіх народів, руйнування їхньої культури”. Натомість пропонують „асиміляцію з європейською культурою, яку видають за загальнолюдську” [Черноус 1997: 264 – 265]. Російський та український народи, приймаючи „чужих” у „свій” простір, знайомляться з їхнім життям і зливаються з ними, а в Японії стихійно сформувалася така модель поведінки, яка дозволяє одночасно вписуватись у світову спільноту та зберігати власні традиції й культуру.

Проблема 3. Процеси соціокультурного розвитку можуть мати не одну, а чотири мегатенденції, що вступають у протиріччя одна з одною [Розов 1998].

„Мегатенденція – глибинна, сутнісна основа спрямованості розвитку явища, яке розглядають, своєрідний спільний „знаменник” більш дрібних і менш значущих тенденцій... Для соціальної динаміки це означає вплив з боку економіки, політики, культури, необхідність урахування історичних традицій та особливостей національної психології та ін.” [Митрошенков 2002: 492].

Формування транслокальної культури бере за основу мегатенденції, які називають „культурною асиміляцією” (або „інерцією техноекономічного росту й глобальної вестернізації”), яка, своєю чергою, передбачає дотримання деяких спільних для всіх принципів життєустрою, створених доміантними країнами, які розглядають як загальноновизнані зразки, простіше кажучи, ідеться про „політичну, соціальну й культурну вестернізацію” та „культурну гібридизацію” (або „техноекономічну переорієнтацію й багатополосне партнерство”) [Розов 1998: 29 – 32], за якої традиційно локалізовані культури замінюються культурами діаспори. При цьому не відбувається „їх поглинання універсальною культурою, а народжуються нові форми буття, функціонування та взаємодії культур”. Утворюється „складна мозаїка взаємопроникаючих одна в одну транслокальних культур, які складаються в нові культурні єдності, які мають мережну структуру” [Беломоева 2010: 36 – 37].

Цим двом мегатенденціям протистоять інші дві – „культурна ізоляція” та „культурна поляризація”.

„Культурну ізоляцію” (або „панізоляціонізм”) застосовують, коли необхідна консолідація соціальної системи проти зовнішніх і внутрішніх ворогів. Її беруть на озброєння культурний і релігійний фундаменталізм, націоналістичні та расистські течії, авторитарні режими, використовуючи всілякі обмеження (звуження інформаційних контактів, свободи пересування, загострення цензури тощо) [Там само: 37].

„Культурну поляризацію” розглядають як варіант взаємозалежності, заснований на остраху взаємного гарантованого знищення, який стримує сторони від застосування засобів, які могли би поставити під загрозу саме існування людства [Там само: 36].

Проблема 4. Існування чотирьох мегатенденцій унеможливило глобалізацію як єдиний сценарій, за яким вони розвиваються. Окрім глобалізації, дослідники виділяють ще три сценарії, які також вступають у протиріччя один з одним.

– локалізація;

– глокалізація;

– фрагмеграція (детальніше див.: [Беломоева 2010: 37]). В останньому випадку йдеться про так звану „етнічну мобілізацію” [Лютвайтес 2005: 19 – 20].

Як уже було зазначено, динаміку міжкультурного діалогу визначає боротьба двох тенденцій: потреби реалізації індивідуальності й нівелювання в рамках глобалізації. Говорячи про індивідуальність, слід зробити наголос на тому, що йдеться не лише про етнічні й національні культури як компоненти транслокальних культур, а й про користувачів Інтернету, про представників цих самих етнічних та національних культур. Тому **п’ятий** тип проблем культурно-орієнтованого спілкування пов’язаний саме з ними. Складниками проблеми є:

– *криза ідентичності* (див., напр. [Лютвайтес 2005: 149; Беломоева 2010: 39]);

– *проблема самоідентифікації* [Астаф’єва 2003: 46 – 58; Мешкова 2010: 142; Шведов 2004: 178];

– *принцип свободи, який уважають рівним принципу автономності суб’єкта* [Мешкова 2010: 143];

– *людина – набір функцій, наданих їй суспільством*. [Фромм 1993: 66]. Здібності, знання, можливості індивіда – лише „товар, який необхідно вигідно продати” [Мешкова 2010: 144 – 145];

– *ставлення до себе й до інших як до об’єкта, речі, засобу* [Там само: 145].

– *проблема хибної ідентифікації*. Індивід цілком відкритий для „величезного потоку інформації, що йде з телепередач, Інтернету, газет, тощо, але відвикає слухати самого себе, втрачає здатність залишатися наодинці з собою” [Там само: 147]. Водночас індивід не дивиться всередину себе, прагнучи розібратися в самому собі.

Як наслідок формується тип людини, для якої характерні „відчуття легкості й багатства життя; відчуття власної переваги й небажання враховувати чужі думки; гіпертрофована зосередженість на власній особистості й водночас брак особистої гідності” [Хейзинга 1992: 333].

З мовленням користувачів як представників культур у міжкультурному діалозі пов’язані такі проблеми: ввічливе спілкування й конфліктне спілкування як антипод ввічливості.

Ввічливість є основним визначником усіх людських інтеракцій, яка впливає на їхню успішність. „Ввічлива поведінка орієнтована, насамперед, на самооцінку нашого адресата” [Гольдин 1978: 30]. „Хоча ввічливість – явище універсальне, притаманне всім відомим нам культурам, її принципи та мовні звичаї в різних культурах відрізняються:

те, що є ввічливим в одній культурі, представники інших культур можуть оцінювати як щось грубе й недоречне. Основною причиною всіх розбіжностей у ввічливості, яка на вербальному рівні реалізується за допомогою певних лінгвістичних формул, є відмінні моделі культури з відмінними системами цінностей і норм” [Прикарпатська 2007: 82].

В англomовному соціумі ввічливість зумовлено соціальним стереотипом: бути ввічливим є загальноприйнятою суспільною комунікативною нормою [Стернин 2001; Фролова 2006]. В українському лінгвокультурному середовищі ввічливість уважають „основою спілкування” [Мовленнєвий]. Японській мові притаманна розвинена й різноманітна система так званих „форм ввічливості” (*keigo*), точніше – форм етикету, вибір яких суворо зумовлено ситуацією спілкування [Алпатов 2007: 219 – 230].

Ввічливість є явищем соціально-культурним. На основі моделей культур США, України й Японії наведемо моделі ввічливості, притаманні кожній із цих культур. Отже, українська модель ввічливості має такі риси: 1) повага до осіб з вищим статусом та старшого віку; 2) висока емоційність, співчутливе ставлення до слабших, важливість дружби та сім’ї; 3) скромність, яка є наслідком жіночості української культури і яку можна розглядати як брак впевненості в собі, сором’язливість, брак асертивної поведінки. Отже, українська ввічливість є особовою й може видаватися нав’язливою для представників індивідуалістських культур, де „приватність є першочерговою цінністю” [Волова 2010: 81].

Для американської ввічливості характерні такі риси: 1) однаково шанобливе ставлення до всіх людей, незалежно від їхнього статусу чи віку; 2) помірна емоційність, люб’язне ставлення до будь-кого із слабкою градацією почуттів (незнайомі – близькі друзі); 3) демонстрування успішності й досягнень. Розмови про власні успіхи та досягнення не вважають хизуванням. Американська ввічливість є безособовою й може здаватися байдужою та поверховою для представників колективістських і жіночих культур [Прикарпатська 2007: 81].

Для японської ввічливості характерні: 1) повага до осіб з вищим статусом та старшого віку; 2) помірна емоційність; 3) скромність, сором’язливість, що проявляється в самоприниженні мовця й возвеличуванні адресата мовлення; 4) акцент на приналежності до конкретної групи, колективу. Для японців „збереження „обличчя” й ввічливість більш важливі, ніж досягнення власного успіху” [Вердербер 2003: 120].

Агресивність у мовленні репрезентовано вживанням інвективної просторічної зниженої лексики, яка виконує дві функції: є засобом образи та способом мовленнєвої релаксації. Така „девальвація” грубих слів і висловлювань не лише спричиняє „хворобу викривленої свідомості, інтелекту, але й створює ілюзію вербальної вседозволеності й безкарності” [Детальніше див.: Панасенко 2005: 29 – 31], яку багато

дослідників віртуального спілкування розцінюють як один з істотних недоліків спілкування, опосередкованого комп'ютером [Детальніше див., напр.: Карп'як 2010; Михайлов 2004; Трахтенберг 2007; Вердербер 2003; Панасенко 2005; Хейзинга 1992].

На основі наведених відомостей доходимо таких висновків: Інтернет віддзеркалює складні соціокультурні тенденції реального світу, які вступають у протиріччя одна з одною, коли культури, різні за масштабністю, „престижністю”, цінностями й особливостями, зокрема мовними, стикаються одна з одною в одному та єдиному просторі. За таких умов розвиток світового суспільства може відбуватися за кількома протилежними сценаріями, що в будь-якому випадку матиме негативні результати для деяких одиниць міжкультурної взаємодії. Сьогодні, на жаль, ще рано говорити про функціонування й, головне, взаємодію національних культур і традицій у полікультурному просторі на основі принципів толерантності, взаємного збагачення через комплексну природу проблеми. Тому оптимальні шляхи вирішення цієї проблеми також повинні бути результатом об'єднаних зусиль фахівців багатьох галузей.

Література

Алпатов 2007 – Алпатов В. М. Японская природа и японский язык / В. М. Алпатов // История и современность. – 2007. – № 2. – С. 219 – 230; **Антипкина 2010** – Антипкина Е. Н. Трансформация культурного пространства в XXI веке: современные реалии и культурные стратегии / Е. Н. Антипкина // Трансформация социокультурного пространства в XXI веке: современные реалии и культурные стратегии: материалы Всерос. науч. интернет-конф. с междунар. участием. – Саранск, 2010. – С. 79 – 86; **Астафьева 2003** – Астафьева О. Н. Этническая культура в информационно-коммуникативном пространстве глобализирующегося мира: риски и альтернативы будущего [Электронный ресурс] / О. Н. Астафьева // Культурное разнообразие, развитие и глобализация: по результатам дискуссий круглого стола / М-во культуры РФ и др.; редкол.: К. Э. Разлогов, В. К. Егоров (сопред.) и др. – М., 2003. – С. 46 – 58. – Режим доступа: www.riku.ru/SBUNESCO.htm; **Беломоева 2010** – Беломоева О. Г. Трансформации современного социокультурного пространства: основные тенденции / О. Г. Беломоева // Трансформация социокультурного пространства в XXI веке: современные реалии и культурные стратегии: материалы Всерос. науч. интернет-конф. с междунар. участием. – Саранск, 2010. – С. 34 – 41; **Вердербер 2003** – Вердербер Р. Психология общения / Р. Вердербер, К. Вердербер. – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. – 320 с.; **Волова 2010** – Волова Л. А. О трансформационных процессах в России и общенациональной идее / Л. А. Волова // Трансформация социокультурного пространства в XXI веке: современные реалии и культурные стратегии: материалы Всерос. науч. интернет-конф. с междунар. участием. – Саранск, 2010. –

С. 41 – 47; **Гольдин 1978** – Гольдин В. Е. Этикет и речь / В. Е. Гольдин. – Саратов : Изд-во Сарат. ун-та. 1978. – 112 с.; **Добычина 2010** – Добычина Н. В. Трансформационные процессы в условиях информационной культуры / Н. В. Добычина // Трансформация социокультурного пространства в XXI веке: современные реалии и культурные стратегии : материалы Всерос. науч. интернет-конф. с междунар. участием. – Саранск, 2010. – С. 113 – 117; **Доценко 1997** – Доценко Е. Л. Психология манипуляции: Феномены, механизм и защита / Е.Л. Доценко. – М. : Изд-во МГУ, 1997. – 344 с.; **Карп’як 2010** – Карп’як Х. Интернет як джерело нових форм комунікації / Христина Карп’як // Людина. Комп’ютер. Комунікація : II Всеукр. наук. конф. – Л. : Нац. ун-т „Львівська політехніка”, 2010. – С. 211 – 212; **Клюкина 2010** – Клюкина Т.В. Препозитивность массовой компьютеризации как имманентное свойство культурного пространства / Т. В. Клюкина // Трансформация социокультурного пространства в XXI веке: современные реалии и культурные стратегии : материалы Всерос. науч. интернет-конф. с междунар. участием. – Саранск, 2010. – С. 125 – 126; **Лисаковский 2003** – Лисаковский И. Н. Так ли уж непредсказуемо будущее культур [Электронный ресурс] / И. Н. Лисаковский // Культурное разнообразие, развитие и глобализация: по результатам дискуссий круглого стола / М-во культуры РФ и др.; редкол.: К. Э. Разлогов, В. К. Егоров (сопроед.) и др. – М., 2003. – С. 41 – 46. – Режим доступа : www.riku.ru/SBUNESCO.htm; **Лютвайтес 2005** – Лютвайтес Е. В. Язык и политика на постсоветском пространстве. Взгляд с позиций социолінгвістики, геополітики и культурології / Е. В. Лютвайтес // Язык и межкультурная коммуникация : материалы межвуз. науч.-практ. конф. – Ростов-н/Д., 2005. – С. 17 – 28; **Мешкова 2010** – Мешкова Л. Н. К проблеме кризиса индивидуальности в современной культуре / Л. Н. Мешкова // Трансформация социокультурного пространства в XXI веке: современные реалии и культурные стратегии : материалы Всерос. науч. интернет-конф. с междунар. участием. – Саранск, 2010. – С. 142 – 149; **Митрошенков 2002** – Философия : учебник / под ред. проф. О. А. Митрошенкова. – М. : Гардарики, 2002. – 655 с.; **Михайлов 2004** – Михайлов В. А. Особенности развития информационно-коммуникативной среды современного общества [Электронный ресурс] / В. А. Михайлов, С. В. Михайлов // Актуальные проблемы теории коммуникации : сб. науч. тр. – СПб. : Изд-во СПбГПУ, 2004. – Режим доступа : http://www.russcomm.ru/rca_biblio/m/mihaylov-mihaylov.shtml; **Мовленневий** – Мовленневий етикет : матеріали з сайту etyket.org.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступа : etyket.org.ua/movlenievuj_etyket2.htm; **Панасенко 2005** – Панасенко Е. Г. Социальное неблагополучие и язык / Е. Г. Панасенко // Язык и межкультурная коммуникация : материалы межвуз. науч.-практ. конф. – Ростов-н/Д., 2005. – С. 29 – 31; **Прикарпатська 2007** – Прикарпатська І. Реалізація акту мови

„побажання” в українській мові та американському варіанті англійської мови з точки зору міжкультурної прагматики [Електронний ресурс] / І. Прикарпатська // Вісн. Нац. ун-ту „Львівська політехніка” – № 586. Проблеми лінгвістики науково-технічного і художнього тексту та питання лінгвометодики. – 2007. – С. 80 – 84. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Lingvistyka/2007_586/22.pdf;
Розина 2005 – Розина І. Н. Образование в области лингвистики и межкультурной коммуникации. Стандарты третьего поколения / И. Н. Розина // Язык и межкультурная коммуникация: материалы межвуз. науч.-практ. конф. – Ростов-н/Д., 2005. – С. 11 – 16; **Розов 1998** – Розов Н. С. Ценности в проблемном мире: философские основания и социальные приложения конструктивной аксиологии / Н. С. Розов – Новосибирск : Изд-во Новосиб. ун-та, 1998. – 292 с.; **Стернин 2001** – Стернин И. А. Введение в речевое воздействие / И. А. Стернин. – Воронеж : АОЗТ „Полиграф”, 2001. – 252 с.; **Трахтенберг 2007** – Трахтенберг А. Д. Интернет как пространство утопии / А. Д. Трахтенберг // Свободная мысль. – 2007. – № 6. – С. 121 – 127; **Фролова 2006** – Фролова І. Є. Вербалізований конфлікт в контексті культури [Електронний ресурс] / І. Є. Фролова. – Режим доступу : visnyk.sumdu.edu.ua/arhiv/.../Zmist_11_2_2006.p.; **Фромм 1993** – Фромм Э. Психологизм и этика / Э. Фромм. – М. : Республика, 1993. – 415 с.; **Хейзинга 1992** – Хейзинга Й. Homo ludens. В тени завтрашнего дня [Електронний ресурс] / Й. Хейзинга. – М., 1992. – Режим доступу : http://www.ruslib.org/books/heyzinga_yohan/homo_ludens-read.html;
Черноус 1997 – Черноус В. В. Русский народ в поисках правды и организованности (1988 – 1996) / В. В. Черноус, Е. С. Троицкий : рецензия // Северо-Кавказ. юрид. вестн. 1997. – № 2. – С. 264 – 265; **Шведов 2004** – Шведов М. Ш. Человек как незавершенная завершенность / М. Ш. Шведов // Вопр. философии. – 2004. – № 2. – С. 177 – 180; **Японский** – Японский язык: материалы з сайту www.profperevod.ru [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.profperevod.ru/ol/japanese>.

Балакірєв К. О. Культурно орієнтоване спілкування в Інтернет-просторі як відзеркалення процесів інтенсифікації взаємодії національних культур

У статті розглянуто проблеми, які виникають під час спілкування в Інтернет-просторі, пов’язані з приналежністю мовців до різних етнічних чи національних культур; на основі типології культур зроблено спробу виявити риси, які сприяють конструктивному міжкультурному діалогу або ж спричиняють конфліктність у спілкуванні; приділено увагу проблемі ввічливості в різносистемних мовах, наведено порівняльну характеристику рис ввічливості в англо-, україно-, япономовній лінгвокультурах.

Ключові слова: альтернативна соціальність, комунікація, транслокальна культура, мегатенденції соціального розвитку, віртуальна особистість, культурно орієнтоване спілкування, етнічна стереотипізація, національно марковані форми спілкування.

Балакирев К. А. Культурно ориентированное общение в Интернет-пространстве як отображение процессов интенсификации взаимодействия национальных культур

В статье рассматриваются проблемы общения в Интернет-среде, связанные с принадлежностью коммуникантов к разным национальным культурам; на основе типологии культур предпринимается попытка обнаружить особенности, способствующие конструктивному межкультурному диалогу или провоцирующие конфликтность в общении; уделяется внимание проблеме вежливости в разнотипных языках, представлена сравнительная характеристика особенностей вежливости в англо-, украинско-, японской лингвокультуре.

Ключевые слова: альтернативная социальность, транслокальная культура, мегатенденции социального развития, виртуальная личность, культурно ориентированное общение, этническая стереотипизация, национально окрашенные формы общения.

Balakiriev K. A. Culture Oriented Communication in the Internet as a National Cultures Interaction Intensification Reflection

The article depicts the problems that appear during virtual communication due to the fact that the communicators find themselves representatives of different national cultures; on the basis of cultural typology an attempt to specify the peculiarities that promote constructive intercultural communication or provoke conflicts in communication is made; attention is also given to the problem of politeness in languages of different types, the article has a comparative description of the features proper to English, Ukrainian, and Japanese lingual cultures.

Key words: alternative sociality, translocal culture, megatendencies of social development, virtual personality, culture-oriented communication, ethnic stereotypization, nationally-biased forms of communication.

Стаття надійшла до редакції 05. 11. 2012 р.

Прийнято до друку 21. 12. 2012 р.

Рецензент – к. філол. н., доц. Лєснова В. В.